

AI-geletterdheid checklist

Een praktische checklist om zichtbaar te maken wat medewerkers al begrijpen, waar risico's ontstaan en welke afspraken of training ontbreken.

Waarom De Wereld van AI dit gratis aanbiedt. AI-geletterdheid gaat niet alleen over weten wat AI is. Medewerkers moeten ook herkennen wanneer AI ongeschikt is, welke informatie zij niet mogen invoeren en wanneer extra controle nodig is.

Niet bedoeld als toets voor medewerkers, wel als startpunt voor betere keuzes.

Beoordeel met bewijs, niet op gevoel

Kies bij voorkeur één team, proces of toepassing. Een organisatiebreed gemiddelde kan belangrijke verschillen verbergen.

1

Bepaal de scope

Bijvoorbeeld marketing, HR, klantenservice of een specifieke AI-tool.

2

Betrek meerdere rollen

Laat gebruikers, leiding, privacy, security en HR of L&D meedenken.

3

Vraag om voorbeelden

Een beleid, training, incidentroute of werkafpraak is sterker dan alleen een indruk.

4

Kies drie acties

Los eerst de grootste risico's en meest voorkomende kennishiaten op.

Scoren per vraag

Antwoord	Punten	Betekenis
Ja	2	Er is een werkende aanpak en je kunt die aantonen.
Deels	1	Er is iets geregeld, maar niet volledig, niet breed of niet consequent.
Nee	0	De aanpak ontbreekt of werkt niet in de praktijk.
Onbekend	0	Behandel onbekend als een tekort totdat er bewijs is.

Uitleg per thema, maximaal 6 punten

5 tot 6, basis op orde

De aanpak is aantoonbaar aanwezig. Controleer of die ook actueel en passend blijft.

3 tot 4, aandacht nodig

Er zijn bouwstenen, maar medewerkers kunnen nog verschillend handelen.

0 tot 2, duidelijk tekort

Dit thema vraagt gerichte actie voordat AI breder of risicovoller wordt ingezet.

Juridische context. Artikel 4 van de EU AI Act verplicht aanbieders en gebruiksverantwoordelijken van AI-systemen om maatregelen te nemen die de ontwikkeling van AI-geletterdheid ondersteunen. Daarbij tellen kennis, ervaring, opleiding, de gebruikscontext en de risico's mee. Deze checklist vertaalt dat naar praktische vragen, maar is geen bewijs van naleving en geen juridisch advies.

Belangrijk. Een ernstig risico weegt zwaarder dan een goede totaalscore. Geen regels voor vertrouwelijke gegevens of geen menselijke controle bij ingrijpende beslissingen vraagt directe actie.

Kennis, vaardigheden en veilig gebruik

Vink per vraag één antwoord aan. Noteer later welk bewijs of voorbeeld bij het antwoord hoort.

Ja Deels Nee

1 Zicht op gebruik en basisbegrip		Laat zien of de organisatie weet wat er gebeurt		
1	De organisatie weet welke AI-tools en AI-functies medewerkers gebruiken, inclusief gratis accounts en AI die in bestaande software zit.	☐	☐	☐
2	Medewerkers begrijpen dat overtuigende AI-output onjuist, onvolledig of vertekend kan zijn en dat een nette formulering geen bewijs is.	☐	☐	☐
3	Medewerkers herkennen het verschil tussen laag-risico ondersteuning en gebruik met grotere gevolgen, bijvoorbeeld voor mensen, geld, rechten, veiligheid of reputatie.	☐	☐	☐

2 Praktische vaardigheden en controle		Laat zien of gebruikers bruikbare én controleerbare output maken		
4	Medewerkers kunnen een duidelijke taak formuleren, relevante context geven en herkennen wanneer AI niet geschikt is.	☐	☐	☐
5	Belangrijke feiten, bronnen, berekeningen en aannames worden onafhankelijk gecontroleerd voordat AI-output wordt gepubliceerd, doorgestuurd of gebruikt.	☐	☐	☐
6	De zwaarte van de controle past bij de mogelijke gevolgen van een fout. Een brainstorm krijgt dus een andere controle dan advies over sollicitanten, geld of veiligheid.	☐	☐	☐

3 Privacy, vertrouwelijkheid en security		Laat zien of gebruikers weten welke invoer en output risico geeft		
7	Er zijn duidelijke regels voor persoonsgegevens, klantinformatie en vertrouwelijke bedrijfsgegevens die wel of niet in AI-tools mogen worden ingevoerd.	☐	☐	☐
8	Medewerkers weten welke tools en accounts zijn toegestaan en begrijpen in hoofdlijnen wat de leverancier met invoer en output kan doen.	☐	☐	☐
9	Medewerkers herkennen digitale risico's rond AI, zoals misleidende instructies in documenten, verdachte bestanden, onbetrouwbare links en ongecontroleerde AI-code.	☐	☐	☐

Verantwoordelijkheid, leren en verbetering

Kijk niet alleen naar een training. Afspraken, eigenaarschap en terugkerende controle bepalen of kennis werkelijk wordt toegepast.

JaDeelsNee

4

Rollen, afspraken en menselijke controle

Laat zien wie beslist en wat er gebeurt bij twijfel

10	Het is duidelijk wie AI mag inzetten, wie output mag goedkeuren en wie verantwoordelijk blijft voor de uiteindelijke handeling of beslissing.	☐	☐	☐
11	Medewerkers weten wanneer menselijke beoordeling verplicht of noodzakelijk is en kunnen een AI-uitkomst corrigeren, negeren of het proces stoppen.	☐	☐	☐
12	Er is een herkenbare route voor vragen, twijfel en incidenten, zodat medewerkers niet zelf hoeven te gokken bij privacy, kwaliteit, veiligheid of ethiek.	☐	☐	☐

5

Rolgerichte training en ondersteuning

Laat zien of leren past bij het werk en de risico's

13	Training sluit aan op functies, gebruikte systemen, kennisniveau en risico's. Een algemeen webinar is niet de enige maatregel.	☐	☐	☐
14	Nieuwe gebruikers krijgen begeleiding voordat zij AI in hun werk inzetten en bestaande gebruikers ontvangen updates wanneer tools, risico's of afspraken veranderen.	☐	☐	☐
15	De organisatie kan aantonen welke maatregelen zijn genomen, bijvoorbeeld met richtlijnen, trainingsmateriaal, deelname, werkafspraken en rolbeschrijvingen.	☐	☐	☐

6

Governance, evaluatie en verbeteren

Laat zien of AI-geletterdheid meegroeit met gebruik

16	Belangrijke AI-systemen en usecases hebben een eigenaar en worden vooraf beoordeeld op doel, voordeel, data, risico's en passende controle.	☐	☐	☐
17	De organisatie controleert periodiek of praktijk en beleid nog overeenkomen en of fouten, incidenten of nieuwe tools om extra kennis vragen.	☐	☐	☐
18	Feedback van gebruikers en mensen die gevolgen van AI ondervinden wordt benut om tools, training, werkprocessen en afspraken te verbeteren.	☐	☐	☐

Waar zit het grootste tekort?

Tel per thema de punten op. Gebruik de score alleen om te ordenen, niet om risico's weg te middelen.

Thema	Score / 6	Status	Belangrijkste bewijs of tekort
1. Zicht op gebruik en basisbegrip			
2. Praktische vaardigheden en controle			
3. Privacy, vertrouwelijkheid en security			
4. Rollen, afspraken en menselijke controle			
5. Rolgerichte training en ondersteuning			
6. Governance, evaluatie en verbeteren			

Groen, 5 tot 6

De basis is aantoonbaar aanwezig.

Oranje, 3 tot 4

Maak de aanpak concreter of consistenter.

Rood, 0 tot 2

Plan gerichte actie voordat gebruik groeit.

Vier rode vlaggen die altijd voorrang krijgen

Gevoelige gegevens. Medewerkers weten niet wat zij in externe AI-tools mogen invoeren.

Ingrijpende uitkomsten. AI beïnvloedt mensen of rechten zonder duidelijke menselijke controle.

Geen eigenaar. Niemand is verantwoordelijk voor het systeem, de toepassing of incidenten.

Oncontroleerbare output. Belangrijke feiten of bronnen worden gebruikt zonder onafhankelijke verificatie.

Kies drie acties voor de komende 30 dagen

Nr.	Tekort dat je oplost	Eerste concrete actie	Eigenaar	Deadline
1				
2				
3				

Een goede vervolgstap is meetbaar. Niet: “medewerkers beter trainen”. Wel: “voor het marketingteam een sessie van 45 minuten geven over broncontrole en gegevensinvoer, met drie praktijksituaties en een korte werkinstructie”.

Een redelijke totaalscore kan toch een serieus risico verbergen

Een marketingteam gebruikt generatieve AI voor conceptteksten, samenvattingen en socialmediaberichten. Het team is enthousiast en controleert de meeste publicaties, maar gebruikt verschillende gratis accounts.

Zicht op gebruik

Ja

De leiding weet welke werkzaamheden met AI worden ondersteund.

Outputcontrole

Deels

Eindteksten worden nagelezen, maar cijfers en bronnen niet altijd geopend.

Gegevensregels

Nee

Er is niet vastgelegd welke klantinformatie in openbare tools mag worden ingevoerd.

Training

Deels

Iedereen zag dezelfde algemene introductie, zonder voorbeelden uit marketing.

Oordeel. Het team lijkt redelijk vaardig, maar het ontbrekende gegevensbeleid is een rode vlag. Dat tekort krijgt voorrang boven de gemiddelde score.

Drie passende eerste acties

1 Leg toegestane tools en gegevens vast. Maak concreet welke klantinformatie, concepten en interne documenten niet in openbare accounts thuishoren.

2 Voeg broncontrole toe aan de publicatiestap. Laat exacte cijfers, citaten en externe claims altijd openen en controleren.

3 Geef een rolgerichte oefensessie. Gebruik echte marketingtaken, foutvoorbeelden en de eigen werkafspraken.

Herhaal de scan

Voer de checklist na 8 tot 12 weken opnieuw uit. Kijk niet alleen of documenten bestaan, maar of medewerkers de afspraken kennen en gebruiken.

Vergelijk gericht

Vergelijk teams of toepassingen afzonderlijk. Een marketingteam, HR-proces en technische AI-toepassing vragen andere kennis en waarborgen.

Bronnen en inhoudelijke controle

Europese Commissie, AI Literacy, Questions & Answers. Praktische uitleg over artikel 4, doelgroepen, context en risicogerichte maatregelen. Bijgewerkt in 2026.

Verordening (EU) 2024/1689, de EU AI Act. Artikel 4 en de begripsbepalingen rond AI-geletterdheid.

EU AI Office, Living repository of AI literacy practices. Voorbeelden van benaderingen binnen organisaties, zonder automatische aanname van naleving.

Inhoudelijk gecontroleerd: augustus 2026. Deze checklist biedt algemene informatie en vervangt geen juridische, privacy-, security- of andere professionele beoordeling.

Van tekort naar beter AI-gebruik

Deze checklist is onderdeel van De Wereld van AI. Op het platform vind je uitleg en hulpmiddelen om medewerkers AI beter te laten begrijpen, output te controleren en gebruik binnen organisaties duidelijker te organiseren.

AI-output controlelijst

Een korte controlelijst voor feiten, bronnen, aannames, privacy en de gevolgen van fouten.

dewereldvanai.nl/downloads/ai-output-controlelijst/

AI-begrippenkaart

De 40 belangrijkste AI-termen, eenvoudig uitgelegd met herkenbare voorbeelden.

dewereldvanai.nl/downloads/ai-begrippenkaart/

Gratis basiscursus AI

Leer stap voor stap wat AI is, hoe generatieve AI werkt en waar de belangrijkste beperkingen liggen.

dewereldvanai.nl/gratis-basiscursus-ai/

AI voor organisaties

Lees over AI-geletterdheid, governance, adoptie, readiness en menselijke controle.

dewereldvanai.nl/ai-organisaties/

Bezoek De Wereld van AI

Scan een QR-code of typ het adres over. Zo blijven de verwijzingen bruikbaar wanneer de checklist wordt geprint of gedeeld.

Website

Artikelen, gidsen, cursussen en praktische hulpmiddelen.

dewereldvanai.nl

AI-geletterdheid voor organisaties

Praktische uitleg over AI-geletterdheid, verantwoordelijk gebruik en wat organisaties concreet moeten regelen.

dewereldvanai.nl/ai-geletterdheid-voor-organisaties/

Begrijp wat AI doet, controleer wat AI produceert en bepaal bewust waarvoor je het inzet.